

Co po Tváři?

Ladislav Hejdánek

◆ článek, česky, vznik: 23. 1. 1966 ◆ poznámka: zatím nalezena jen první strana

◆ article, Czech, origin: 23. 1. 1966

Co po Tváři [1966]

(23. 1. 1966)

„... existuje základní dluh jedince situaci, v níž žije. Požadovat právo na situaci, jakou bychom si přáli, je utopismus, naivní subjektivismus a mravní necitlivost. Vycházet ze situace, jaká je, s nepřízněmi a nespravedlnostmi, neznamená je akceptovat, nýbrž neutíkat.“

(J. Patočka, 1965)

Po celý rok, kdy vycházela čísla druhého ročníku Tváře, bylo možno slyšet hlasy, které kritizovaly orientaci redakce jako nereálnou, romantickou, donquijotovskou. Tyto hlasy (jiné pro tuto chvíli pomineme) vycházely nikoli především ze své názorové odlišnosti na nejrůznější skutečnosti, jimiž se časopis zabýval, ani především z jiné estetické, teoretické orientace (o divergencích tohoto typu nebylo ovšem nejčastěji nejmenší pochyby), ale svou distanci zakládaly na prvním místě na své nevěře v to, že je Tvář v naší situaci (v roce 1965) možná. A vlastně šlo ještě o něco podstatně hlubšího: ne že je Tvář natrvalo nemyslitelná a nemožná, ale že to je chybný podnik, škodlivé počínání, které na jedné straně lidi máte předstíráním, že je něco takového vůbec možné (a tak problematizuje postoj těch, kteří jdou spolehlivější cestou), a které na druhé straně nutně vyvolá represe, jež postihnou potom i ostatní, „nevinné“. Tvář způsobí tedy nutně zhoršení situace, která je i tak dost nezáviděníhodná. Po pravdě řečeno, v této kritice nešlo nikdy o jednu integrovanou skupinu, ale o kritiku ze dvou stran, tak říkajíc „zprava“ a „zleva“. Na jedné straně stáli ti, kteří se domnívali bojovat proti dogmatismu (tzv. antidogmatici), pro které bylo počínání časopisu přemrštěné a neuvážené; na druhé straně stáli ti, kteří odmítali jakoukoli aktivitu, která by znamenala jakékoli respektování daného stavu, a kteří se tak chtěli „uchovat“ pro příhodnější okamžik. Jinými slovy, šlo o kritiku z pozic oportunismu, a to oportunismu, pro něž vhodná situace už nastala, a oportunismu, který na svou chvíli zatím ještě čeká. Kritika pak byla v obou případech zaměřena proti neoportunnímu postupu, který vždycky byl, jest a bude pro oportunismus jakéhokoli typu a ražení nesnesitelný, neboť již prostou svou existencí představuje pro oportunismus mravní obvinění. Podstatou oportunismu je ideové či lépe ideologické přimknutí k mimoideové síle, k moci. Neoportunnost Tváře spočívala v tom, že přistupovala k svým analýzám, kritikám a hodnocením právě z mimomocenských, o žádnou moc se neopírajících pozic. Jen tak bylo možno důsledně stát na takovém bodu programu, jakým bylo neuznávání žádných „tabu“. Časopis je ovšem platforma nejen ideová, nýbrž také organizační a v jistém smyslu i mocenská; ovšem ona trocha moci, která je s takovouto platformou spojena, má v přísném smyslu význam a charakter prostředku, který slouží ideji.

Ve chvíli, kdy Tvář přestává existovat, dostává se zdánlivě oněm dvěma skupinám oportunistů jakoby potvrzení jejich vlastních pozic. Likvidace Tváře je pro ně úleva; oportunistům stačí, když se obvinění stane minulostí, neboť oni se přece stále mění. Co by o nich bývalo mohlo snad platit v minulém roce, dnes už o nich platit nemůže. Dnes by mohli být ohroženi pouze aktuálním, novým, dnešním neoportunním programem a neoportunními linií; minulá už na ně – alespoň v jejich

[zde text končí, pozn. red.]